

Vergaderjaar 2023–2024

28 684

Naar een veiliger samenleving

Nr. 735

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID EN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 januari 2024

Met deze brief bieden wij uw Kamer de rapportage over de jaarwisseling 2023–2024 van de politie aan en het rapport »Ongevallen met vuurwerk jaarwisseling 2023–2024« van Veiligheid NL. Ook wordt een cijfermatig beeld gegeven van de geregistreeerde brandmeldingen en het aantal geregistreeerde verdachten bij het Openbaar Ministerie voor misdrijven gerelateerd aan de jaarwisseling. Hiermee wordt een cijfermatige indruk gegeven van het verloop van afgelopen jaarwisseling. In de brief zal eerst een algemeen beeld van de jaarwisseling worden geschetst, waarbij ook wordt stilgestaan bij geweld tegen hulpverleners. Aansluitend wordt ingegaan op de specifieke cijfers van de politie, brandweer, het OM en Veiligheid NL.

Jaarwisseling 2023–2024

In het algemeen kan worden geconcludeerd dat de jaarwisseling 2023–2024 op veel plaatsen overzichtelijk is verlopen, mede dankzij de voorbereidingen en paraatheid van onze hulpdiensten. Wel was sprake van enkele heftige incidenten waarbij we afschuwelijke explosies van geweld tegen onder meer personen met een publieke taak hebben gezien. Over het algemeen zet de dalende trend van het aantal incidenten dat plaatsvindt tijdens oud en nieuw door. Er vonden wel meer aantastingen van de openbare orde plaats ten opzichte van voorgaande jaren en er is een lichte stijging waar te nemen in het aantal incidenten met (zware) mishandeling en bedreiging. Ook blijkt uit de rapportage van Veiligheid NL dat (minderjarige) personen vaker slachtoffer zijn geworden van zwaar illegaal vuurwerk. Dit is een zorgelijke ontwikkeling. Het aantal slachtoffers door knal- en siervuurwerk is afgenomen. Rond de jaarwisseling hebben in Haarlem en Neeritter twee incidenten plaatsgevonden met dodelijke afloop. Wij leven mee met de familie en vrienden van deze slachtoffers.

Geweld tegen mensen met een publieke taak

Geweld en agressie tegen hulpverleners is onaanvaardbaar. De jaarwisseling is ieder jaar een intensieve dag voor politieagenten, brandweer-, ambulancepersoneel en overige personen met een publieke taak. Deze mensen doen een stap naar voren om te zorgen voor de veiligheid van anderen en dankzij hun inzet is de oud en nieuw-viering mogelijk. Het is bijzonder ernstig om te zien dat op een aantal plaatsen gerichte acties met geweld tegen politieambtenaren en personen met een publieke taak hebben plaatsgevonden. Ook werden op verschillende plekken in het land brandweermensen bekogeld met vuurwerk, die hierdoor hun werk niet konden doen. Het aantal geregistreerde incidenten jegens politieambtenaren is afgenomen, en het aantal geregistreerde incidenten jegens personen met een publieke taak is gelijk is gebleven.

Echter, het aantal slachtoffers onder de hulpverleners toegenomen¹. Dat komt doordat bijvoorbeeld bij één incident meerdere hulpverleners betrokken waren die slachtoffer zijn geworden van verbaal of fysiek geweld. Hierdoor valt te verklaren dat er een hoger aantal slachtoffers is van personen met een publieke taak dan incidenten dan in voorgaande jaren. In totaal werden 295 politieagenten en personen met een publieke taak slachtoffer van fysiek of verbaal geweld. Dit is een toename van 52% van politieambtenaren die geconfronteerd werden met geweld (GTPA) en een toename van 88,2% van slachtoffers van personen met een publieke taak (VPT). Het gaat alle perken te buiten dat hulpverleners te maken krijgen met geweld en agressie en deze trend blijft toenemen.

Geweld tegen personen met een publieke functie tijdens de jaarwisseling is onacceptabel. De strafeis voor het plegen van geweld tegen personen die zich inzetten voor de veiligheid van de samenleving is fors zwaarder dan in vergelijkbare geweldszaken. Uiteindelijk beslist de rechter wat de straf wordt en of in hoeverre wordt mee gegaan in de zwaardere eis van de officier van justitie. Om te kijken welke stappen nu verder nodig zijn, gaan wij op korte termijn met de politie, OM, lokaal bestuur, Veiligheidsberaad, politiebonden en boabonden in gesprek.

Cijfers ongevallen met vuurwerk

Zoals elk jaar verzorgt VeiligheidNL direct na de jaarwisseling een rapportage met cijfers over ongevallen met vuurwerk², gebaseerd op informatie van alle Spoedeisende Hulpafdelingen van ziekenhuizen en aan het onderzoek deelnemende huisartsenposten.³ In totaal zijn er deze jaarwisseling 1212⁴ letsels opgelopen. Hiervan zijn 365 personen behandeld op de Spoedeisende Hulpafdelingen van ziekenhuizen.

¹ Het aantal voorvallen GTPA (Geweld Tegen Politieambtenaren) of VPT (Veilige Publieke Taak) behorend bij de in BVH geregistreerde incidenten die hebben plaatsgevonden tussen 31-12-2023 00:00 uur en 1-1-2024 08:00 uur. Er is een kwalitatieve leesslag uitgevoerd om te beoordelen of het daadwerkelijk (afzonderlijke) GTPA of VPT incidenten betrof, en om te beoordelen hoeveel slachtoffers er waren.

² In de totaalcijfers worden ongevallen door carbid ook meegerekend hoewel dit niet onder de vuurwerkregelgeving valt

³ Van de 103 huisartsenposten hebben 86 deelgenomen aan dit onderzoek.

⁴ Letsels die buiten 31 december en 1 januari zijn ontstaan zijn niet meegenomen in deze tellingen

Ongevallen met vuurwerk jaarwisseling 2022–2023, VeiligheidNL

Jaarwisseling:	2023–2024	2022–2023	2021–2022
Spoedeisende Hulpafdelingen (SEH)	365	389	256
Huisartsenposten	847	=864	517
Totaal	1.212	1.253	773

Net als vorig jaar was ruim de helft van alle slachtoffers op de spoedeisende hulp en huisartsenposten jonger dan 20 jaar. Driekwart van alle slachtoffers bestond uit jongens of mannen. Zoals eerdere jaren waren brandwonden het meest voorkomende type letsel (38%), dit is iets afgenomen in vergelijking met voorgaande jaren. Daarentegen is oogletsel flink gestegen (34%) ten opzichte van vorig jaar (25%). In totaal is 44% als omstander slachtoffer geworden van vuurwerk.

Voor de slachtoffers op de Spoedeisende Hulp zijn de oorzaken van het letsel nader gespecificeerd. Het afsteken van legaal oudejaarsvuurwerk – zoals cakes en grondbloemen – leidde tot 23% van de vuurwerkletsels. F1-vuurwerk (o.a. sterretjes) zorgde net als vorig jaar voor 6% van de letsels. De bijdrage van zwaar illegaal vuurwerk aan de letsels die op de SEH behandeld zijn is gestegen van 22% (2021–2022) naar 29%. Vooral jongeren werden veel vaker slachtoffer van zwaar illegaal vuurwerk. Specifiek bij 12 tot en met 15-jarigen was dit 34% ten opzichte van 13% vorig jaar. Afgelopen jaarwisseling was de tweede jaarwisseling waarin er effectief sprake was van een verbod op knalvuurwerk en vuurpijlen. Net als vorig jaar is ook dit jaar het aantal letsels door dit type vuurwerk verder afgenomen.

De overige letselcijfers zijn nader gespecificeerd in de rapportage van VeiligheidNL, die als bijlage met deze brief is gestuurd. VeiligheidNL zal nog een nadere analyse uitvoeren op de letselcijfers en deze in het voorjaar publiceren. Dit rapport ontvangt uw Kamer in het tweede kwartaal van dit jaar.

Cijfers politie

In vergelijking met het gemiddelde aantal incidenten van de afgelopen vier jaar is het aantal geregistreerde incidenten binnen de jaarwisselings-thema's tijdens oud en nieuw met 29,2% gedaald.⁵ Daarentegen is het aantal aanhoudingen binnen de jaarwisselingsthema's in totaal met 1,4% gestegen ten opzichte van het gemiddelde in de afgelopen vier jaren. Tijdens de jaarwisseling werden 287 personen aangehouden in verband met incidenten binnen de jaarwisselingsthema's.

Ten opzichte van meldingen in de categorieën «brand/ontploffing», «hulpverlening aan instanties», «overlast in wijk», «vernietiging c.q. zaakbeschadiging» en «vuurwerk» is een dalende trend waar te nemen. Het aantal vuurwerkincidenten is met 51,6% fors gedaald ten opzichte van het gemiddelde van de afgelopen vier jaren. Hieronder valt zowel «overlast», «transport», «vuurwerkevenementen», «bezitten/vervaardigen/voorhanden hebben/afleveren van vuurwerk» en «inrichtingen vuurwerk». De overlastincidenten bestonden deze jaarwisseling met name uit geluidshinder en jeugdoverlast.

⁵ Hieronder vallen meldingen met betrekking tot: (zware) mishandeling / bedreiging, aantasting van de openbare orde, brand of ontploffing, hulpverlening aan instanties, overlast in de wijk, vernietiging c.q. zaaksbeschadiging en vuurwerk

Het aantal aantastingen van de openbare orde is gestegen ten opzichte van voorgaande jaren. Dit wordt bevestigd door de cijfers van het Openbaar Ministerie, zie verder. Onder deze categorie valt «verzet», «het niet voldoen aan bevel» en «misdrijven tegen het openbaar gezag». Openbare dronkenschap en rijden onder invloed vallen hier niet onder. In het aantal (zware) mishandeling/bedreiging is een lichte stijging te zien ten opzichte van voorgaande jaren.

Incidenten naar thema, factsheet jaarwisselingsrapportage 2023–2024 politie

Thema	2023–2024	Gem. vorige 4 jw	%
(Zware) Mishandeling/ Bedreiging	1.417	1.332	+ 6,4%
Aantasting openbare orde	56	45	+ 24,4%
Brand/Ontploffing	1.484	1.839	– 19,3%
Hulpverlening aan instanties	242	285	– 15,1%
Overlast in wijk	1.510	1.985	– 23,9%
Vernieling c.q. zaakbeschadiging	924	1.285	– 28,1%
Vuurwerk	1.804	3.730	-51,6%

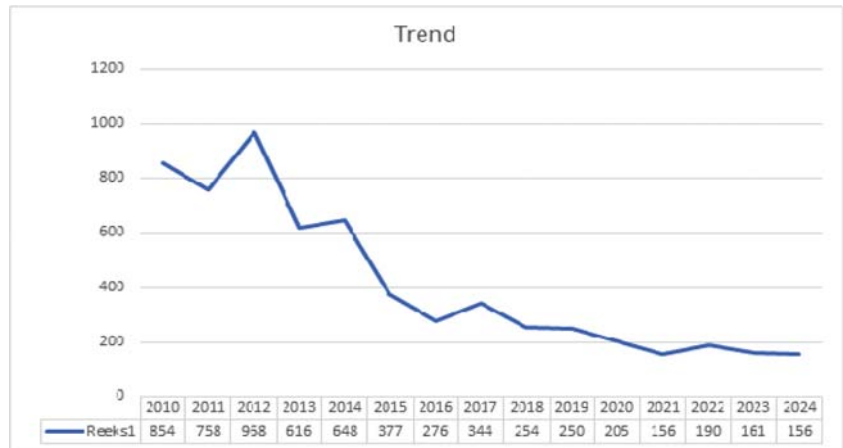
Het aantal geregistreerde (minderjarige) jongeren dat overlast veroorzaakte tijdens de jaarwisseling laat een opvallende stijging zien. In totaal werden 364 overlast gevende jongeren onder de 18 jaar geregistreerd. Dit is een stijging van 78% ten opzichte van het gemiddelde van de vorige vier jaarwisselingen. Belangrijk om te noemen is dat het nog steeds een relatief laag aantal betreft. Het aantal jeugdigen van 23 tot en met 27 jaar geregistreerd voor overlast is juist met 40,6% afgenomen.

Het aantal geregistreerde voorvallen van geweld tegen politieambtenaren (GTPA) is gedaald ten opzichte van voorgaande jaren. Het aantal geregistreerde voorvallen van geweld tegen personen met een publieke taak (VPT) is gelijk gebleven. Onder deze incidenten valt het gebruik van geweld tegen ambtenaren met een publieke taak, zoals ambulancepersoneel of brandweermedewerkers. Het aantal «unieke» politieambtenaren en personen met een publieke taak dat slachtoffer is geworden van fysiek of verbaal geweld is echter toegenomen. In totaal zijn 295 politieambtenaren en personen met een publieke taak geconfronteerd met fysiek of verbaal geweld. De steeds grootschaliger inzet van politieambtenaren en personen met een publieke taak bij een aantal grote incidenten kan een verklaring zijn voor de omvangrijke toename.

Cijfers Openbaar Ministerie

De politie heeft in totaal 156 aangehouden personen bij het Openbaar Ministerie aangeleverd op verdenking van een misdrijf dat verband houdt met de jaarwisseling. Dit is een afname van -3% ten opzichte van vorig jaar, toen werden er 161 zaken aangeleverd bij het OM. Opvallend is de aanzienlijke toename van geweld tegen fysieke objecten. Vorig jaar lag dit aantal nog op 23, deze jaarwisseling op 36. Geweld tegen personen blijft alsnog het meest voorkomende misdrijf. In totaal werden er 50 verdachten aangeleverd voor geweld tegen personen in het algemeen. Dit is een afname van 27% ten opzichte van vorig jaar. En 54 verdachten voor geweld tegen personen in publieke functie. Dit is een afname van 7% ten opzichte van vorig jaar. In zestien zaken gaat het om andere feiten, zoals illegaal vuurwerkbezit. In het algemeen is er een dalende trend te zien, zoals ook hieronder weergegeven.

Overzicht van het aantal verdachten voor misdrijven gerelateerd aan de jaarwisseling van 2010–2024

In de meeste zaken is het Openbaar Ministerie momenteel bezig met onderzoek om de aangehouden personen te kunnen vervolgen. Verder wordt een groot deel van de zaken via de reguliere procedure afgedaan. Een aantal is afgedaan met een geldboete, TOM-zitting (Taakstraf Openbaar Ministerie), taakstraf of Haltafdoening. In totaal zijn twee zaken naar een supersnelrechtzitting gegaan en twee naar de snelrechter. Het betreft eenvoudige zaken, waarbij geen verder onderzoek nodig is en een verdachte op heterdaad is betrapt of het strafbare feit heeft bekend. In de meeste gevallen leent het snelrecht zich niet voor incidenten waarbij sprake is van geweld tegen personen met een publieke taak. Het betreft vaak chaotische en omvangrijke incidenten waarvoor eerst onderzoek moet plaatsvinden om duidelijk te krijgen wie voor welke gedragingen verantwoordelijk is. In totaal zijn 10 zaken geseponneerd, vanwege de conclusie dat veroordeling niet haalbaar is of vanwege gronden aan het algemeen belang ontleend onwenselijk is.

Cijfers brandweer

De brandweer heeft tijdens de jaarwisseling 3680 meldingen ontvangen. Het betreft incidenten als containerbranden, autobranden of buitenbranden. Dit cijfer laat een milde daling ten opzichte van de vorige jaarwisseling zien, toen er 4155 meldingen werden gedaan. Tussen 31 december 0:00 uur en 1 januari 8:00 uur is de brandweer in totaal 3.290 keer uitgerukt voor een brand. Ook dit jaar zijn op verschillende plekken in het land brandweermensen bekogeld met vuurwerk en konden hierdoor niet hun werk konden doen. Dit gebeurde onder andere in Veiligheidsregio Haaglanden, Amsterdam-Amstelland, Gelderland-Zuid, Drenthe en Groningen.

Op het dashboard van het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV), dat in opdracht van Brandweer Nederland is ontwikkeld, wordt ook alle data rondom de jaarwisseling inzichtelijk gemaakt: Kerncijfers Veiligheidsregios, cijfers en statistiek rondom brandweer en brandweertzorg (nipv.nl).

Tot slot

In aanloop naar de jaarwisseling wordt vanuit verschillende partijen veel gedaan aan preventie om de jaarwisseling voor iedereen een feest te laten zijn. Zo zetten gemeenten jongerenwerkers en buurtvaders in om met de doelgroep in gesprek te gaan, worden preventief containers afgesloten door boa's en voert ook de politie gesprekken met mogelijke raddraaiers.

Verder voert de Inspectie Leefomgeving en Transport elk jaar productveiligheidsonderzoeken uit om te voorkomen dat onveilig vuurwerk in omloop wordt gebracht. Ook gold in 16 gemeenten een lokaal vuurwerkverbod.

Dat (minderjarige) personen steeds vaker slachtoffer worden van zwaar professioneel vuurwerk is erg zorgelijk. Om dit te voorkomen zetten wij ons op Europees niveau in om de productie, handel en het verkoop van zwaar vuurwerk zoals cobra's aan te pakken. Hiervoor voeren wij gesprekken met andere EU-lidstaten.

De rapportage geeft een cijfermatig beeld van de jaarwisseling en geeft geen beeld van de impact van de incidenten op de mensen in het werkveld. Zoals elk jaar werken de gemeenten, politie, boa's, brandweer, ambulancezorg, zorgpersoneel, Openbaar Ministerie, Inspectie Leefomgeving en Transport en andere betrokken organisaties hard om de jaarwisseling zo veilig mogelijk te laten verlopen, zodat iedereen feestelijk aan het nieuwe jaar kan beginnen. Wij hebben grote waardering voor de inzet van iedereen die heeft gewerkt aan de voorbereidingen en tijdens de jaarwisseling. Iedereen zou op deze dag zonder belemmeringen en veilig zijn werk moeten kunnen uitvoeren

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
V.L.W.A. Heijnen